

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LĒMUMS

Iesniegums Nr.25564/18
M.A. un citi
pret Latviju

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā palāta), 2022.gada 29.martā sanākusi kā Palāta šādā sastāvā:

Síofra O'Leary, priekšsēdētāja,
Mārtiņš Mits,
Ganna Yudkivska,
Latif Hüseyinov,
Lado Chanturia,
Arnfinn Bårdsen,
Kateřina Šimáčková, tiesneši,

un *Martina Keller*, nodaļas sekretāra vietniece,

Ņemot vērā iesniegumu (Nr.25564/18), kuru 2018.gada 23.maijā Tiesā atbilstoši Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ("Konvencija") 34.pantam pret Latvijas Republiku iesniedza septiņi Krievijas pilsoņi, M.A. kungs ("pirmais iesniedzējs"), M.A. kundze ("otrā iesniedzēja") un viņu pieci bērni;

lēmumu paziņot par iesniegumu Latvijas valdībai ("Valdība");

lēmumu, ņemot vērā Tiesas secinājumus lietā *I pret Zviedriju* (iesniegums Nr. 61204/09, 40.-46.rindkopa, 2013.gada 5.septembris), nepaziņot Krievijas Federācijai par tās tiesībām iesaistīties lietā;

lēmumu neatklāt iesniedzēju identitāti;

pušu apsvērumus;

Apspriedusies nolemj šādi:

FAKTI

1. Pirmais iesniedzējs un otrā iesniedzēja attiecīgi ir dzimuši 1988. un 1994.gadā, un viņu pieci bērni ir dzimuši laikposmā starp 2010. un 2016.gadu. Viņi dzīvo Francijā – pirmais iesniedzējs dzīvo *Lons-le-Saunier* (Lonlesonjē) un otrā iesniedzēja ar bērniem dzīvo *Auxerre* (Oksērā).

Iesnieguma iesniegšanas laikā viņi dzīvoja bēgļu aizsardzības centrā Polijā. Iesniedzējus Tiesā pārstāvēja *M. Matsiushchankau*, baltkrievu izcelsmes cilvēktiesību aizstāvis, kuram atbilstoši Tiesas Reglamenta 36.punkta 4.(a)apakšpunktam tika dotas tiesības pārstāvēt iesniedzējus.

2. Valdību pārstāvēja tās pārstāve K. Līce.

3. Lietas faktiskos apstākļus, kādus tos aprakstīja puses, var apkopot šādi.

A. Lietas faktiskie apstākļi

1. Lietas pamats

4. Iesniedzēji iepriekš dzīvoja Čečenijā. Notikumi, kas noveda pie viņu aizbraukšanas uz Baltkrieviju un centieniem iekļūt Polijā (2017.gada aprīlī, jūnijā un augustā-decembrī) un Lietuvā (2017.gada aprīlī un maijā), ir aprakstīti lietās *M.A. un citi pret Lietuvu* (iesniegums Nr.59793/17, 7.-23.rindkopa, 2018.gada 11.decembris) un *M.K. un citi pret Poliju* (iesniegums Nr.40503/17 un 2 citi, 27.-43.rindkopa, 2020.gada 23.jūlijs).

5. 2017.gada 11.aprīlī iesniedzēji ieradās Baltkrievijā, kur viņi kā Krievijas pilsoņi varēja 90 dienas uzturēties bez vīzām. Šis periods beidzās 2017.gada 10.jūlijā. Iesniedzējiem trūka finansiālo resursu, tāpēc viņi bija atkarīgi no humanitārās palīdzības, ko Brestā, Baltkrievijā sniedza Baltkrievijas cilvēktiesību organizācija (“Organizācija”).

6. Atbilstoši iesniedzēju teiktajam 2017.gada 23.novembrī viņi Baltkrievijā no Brestas ar vilcienu nokļuva Minskā. Otrā iesniedzēja tajā brīdī bija grūtniecības ceturtajā mēnesī. Baltkrievijas policija un imigrācijas iestādes pārbaudīja viņu dokumentus un secināja, ka viņi uzturas nelegāli, bet atļāva viņiem turpināt ceļu uz Indru, apdzīvotu vietu Latvijā. Viņi brīdināja iesniedzējus, ka tad, ja Latvijas iestādes “nepieņems” viņus, tad viņi tiks izraidīti no Baltkrievijas uz Krieviju.

2. 2017.gada 24.novembra notikumi Indras robežkontroles punktā

(a) Notikumi, par kuriem strīda nav

7. 2017.gada 24.novembrī aptuveni plkst.4.10 (Latvijas laiks vai plkst.5.10 Baltkrievijas laiks) iesniedzēji ar vilcienu ieradās dzelzceļa robežkontroles punktā Indra kā daļa no aptuveni 30 Krievijas pilsoņu grupas. Lielākā daļa bija no Čečenijas.

8. Valsts robežsardze (“Robežsardze”) izdeva lēmumus, katram iesniedzējam atsakot ieceļošanu, pamatojot lēmumus ar to, ka viņiem nebija derīgu vīzu vai uzturēšanās atļauju. Šie bija standartizēti dokumenti, kas norādīja iesniedzēja vārdu, uzvārdu, dzimšanas datumu, valstspiederību, dzimšanas vietu un dzīvesvietu, kā arī pases numuru un tās derīgumu. Lēmumos bija norādīts, ka tos var pārsūdzēt “likumā noteiktos gadījumos”. Tajos bija iekļauta atsauce uz Imigrācijas likuma 20.pantu, norādot, ka

“ārzemniekam jāiesniedz sūdzība pārstāvniecībā desmit darbdienu laikā” (pretstats laika limitam, kas ir noteikts nacionālajā regulējumā, kas ir citēts 26.rindkopā zemāk). Lēmumi bija sagatavoti latviešu un angļu valodā.

9. Iesniedzējus aicināja parakstīt lēmumus, bet viņi atteicās to darīt. To apliecināja divu robežsargu paraksti, kuri parakstījās kā “liecinieki”; viņu identitātes netika pilnībā atklātas.

10. Iesniedzējus tajā pašā dienā atgriezta Baltkrievijā. Viņi neapstrīdēja lēmumus, ar kuriem viņiem atteica ieceļošanu Latvijā.

(b) Notikumi, par kuriem ir strīds

(i) Iesniedzēju versija notikumiem

11. Tiklīdz pie viņiem vilcienā pienāca robežsargi iesniedzēji mutvārdos izteica vēlmi pieteikties starptautiskajai aizsardzībai. Viņi nevarēja ilgāk palikt Baltkrievijā, jo Čečenijas iestādes meklēja pirmo iesniedzēju. Tāpat viņi iesniedza rakstveida iesniegumu, kas saturēja skaidru lūgumu pēc starptautiskās aizsardzības un īsu B sagatavotu aprakstu par iemesliem patvēruma meklēšanai (skatīt 17.rindkopu zemāk). Iesniedzēji nav Tiesā iesnieguši šī rakstveida iesnieguma kopiju, bet minēja, ka tas esot bijis ļoti līdzīgs iesniegumiem, kurus viņi bija iesnieguši Polijas un Lietuvas iestādēm un kuru kopijas viņi bija saglabājuši un iesniguši Tiesai lietās *M.A. un citi pret Lietuvu* un *M.K. un citi pret Poliju* (abi iepriekš citēti). Robežsargi lika iesniedzējiem pamest vilcienu un ienākt ēkā Indrā. Otrā iesniedzēja nejutās labi un, atstājot vilcienu, paklupa un nokrita uz zemes. Viens robežsargs iedeva viņai ūdeni sajauktu ar cukuru. Viņš teica, ka tas viņai palīdzēs nomierināties un ka iesniedzēju problēmas bija galā un viņiem nevajadzētu uztraukties.

12. Indrā iesniedzēji iedeva robežsargiem savas pasas. Viņi neslēpa to, ka viņiem nebija dokumentu, kas atļautu viņiem ieceļot, kā arī neslēpa zīmogus, kas norādīja, ka viņiem piecas reizes tika liegta iekļūšana Polijā un trīs reizes – Lietuvā. Pirmais iesniedzējs informēja robežsargus par viņu nesekmīgajiem mēģinājumiem lūgt patvērumu citviet, uzsverot, ka viņi meklē patvērumu, ka viņi nevar atgriezties Baltkrievijā, jo pastāv risks tikt izraidītiem uz Krieviju, un viņi baidījās no Baltkrievijas policijas. Iesniedzēji apstrīdēja Valdības apgalvojumu, ka viņi nezināja, ka ieceļošanai Latvijā bija nepieciešama vīza (skatīt 21.rindkopu zemāk). 2017.gadā viņi vairākkārt bija centušies ieceļot Eiropas Savienībā, tāpēc viņi zināja, kā iesniegt patvēruma pieteikumu, un to, ka viņiem neatļautu ieceļot bez derīga dokumenta. Iesniedzējus aptuveni četras stundas turēja ēkā Indrā.

13. Robežsargi apzīmogoja iesniedzēju pasas ar “atteikta iekļūšana” zīmogiem. Iesniedzēji atteicās parakstīt lēmumus, ar kuriem viņiem tika liegta ieceļošana (skatīt 9.rindkopu augstāk), tāpēc ka viņi nepiekrita; viņi meklēja starptautisku aizsardzību un viņus ignorēja. Iesniedzējiem

neizsniedza šo lēmumu kopijas. Viņus izveda no ēkas un ar automašīnu nogādāja Baltkrievijā.

14. Savu apgalvojumu pamatošanai iesniedzēji iesniedza dokumentus ar fotogrāfijām, kas bija saistītas ar viņu mēģinājumiem iekļūt Polijā un Lietuvā. Viņi neiesniedza nekādus Latvijas iestādēm adresētus dokumentus vai kādas fotogrāfijas, kas būtu uzņemtas Indrā. Tomēr viņi atsaucās uz 2010.-2012.gada starptautisku materiālu, kurā minēts, ka patvēruma meklētājiem bija grūtības piekļūt patvēruma procedūrai Latvijā. Tāpat viņi atsaucās uz nesenākiem ziņojumiem (skatīt 38.rindkopu zemāk).

15. Papildus viņi iesniedza arī divu Organizācijas biedru rakstiskas liecības.

16. Viena no Organizācijas dibinātajām A apgalvoja, ka brīvprātīgie tika apmācīti, lai intervētu patvēruma meklētājus un aizpildītu patvēruma lūguma formu, ko Organizācija bija sagatavojusi. Atbilstoši Organizācijas datubāzē iekļautajai informācijai 2017.gada 18.aprīlī iesniedzēji prasīja viņu palīdzību, lai pieteiktos starptautiskajai aizsardzībai Polijā. Organizācija sniedza humanitāro palīdzību iesniedzējiem līdz 2017.gada 18.decembrim, kad tai ar iesniedzējiem zuda kontakts. A arī apstiprināja, ka B no 2017.gada septembra līdz decembrim strādāja kā brīvprātīgais Organizācijā un viņa uzraudzīja viņa darbu.

17. B apgalvoja, ka pirmais iesniedzējs pie viņa bija vērsies 2017.gada novembra vidū, lūdzot sagatavot patvēruma pieteikumu, kas būtu adresēts Latvijas iestādēm un būtu līdzīgs tiem, ko Organizācija sagatavoja Polijas un Lietuvas iestādēm. B esot sagatavojis šādu lūgumu krievu valodā un Organizācijas birojā Brestā personīgi nodevis to pirmajam iesniedzējam. Tāpat kā visi pārējie lūgumi, kurus gatavoja viņš un Organizācija, tā nosaukums lielā treknrakstā bija “starptautiskās aizsardzības lūgums” (*ходатайство о предоставлении международной защиты*). Tas saturēja visu ģimenes locekļu vārdus, dzimšanas datus un pasēs numurus, kā arī īsu aprakstu ar iemesliem patvēruma lūgumam (skatīt 11.rindkopu augstāk). 2017.gada novembra beigās vai decembra sākumā B Baltkrievijā atkal satika pirmo iesniedzēju. Pirmais iesniedzējs viņam izstāstīja, ka viņi ar vilcienu devās uz Latviju, iesniedza patvēruma pieteikumu un lūdza patvērumu, bet tika atgriezti Baltkrievijā. Visbeidzot B apgalvoja, ka viņš palīdzēja vēl vienam čečenu izcelsmes Krievijas pilsonim, kurš divreiz devās uz Latvijas-Baltkrievijas robežu un lūdza starptautisko aizsardzību, bet viņa lūgumus ignorēja un viņu atgriezta atpakaļ Baltkrievijā.

18. Iesniedzēji atsaucās arī uz vienas ģimenes no Čečenijas piemēru, kuriem deva piekļuvi patvēruma procedūrai tikai pēc viņu otrā mēģinājuma ieceļot Latvijā caur Indras robežkontroles punktu 2017.gada 30.augustā (skatīt 31. un 35.rindkopu zemāk). Tieši minētās ģimenes pieredze iedrošināja iesniedzējus pieteikties patvērumam Latvijā, bet viņi nevarēja to izdarīt pirms 2017.gada novembra finansiālo līdzekļu trūkuma dēļ.

(ii) *Valdības versija notikumiem*

19. Pēc lietas faktu un visu pieejamo valsts iestāžu rīcībā esošo dokumentu izvērtēšanas Valdība nevarēja apstiprināt, ka iesniedzēji būtu mutvārdos vai rakstveidā iesnieguši patvēruma pieteikumu, kad viņi devās uz Indru. Valdība neatrada nedz tiešu, nedz netiešu apstiprinājumu iesniedzēju apgalvojumam.

20. Divi robežsargi vilciena vagonā, kur sēdēja iesniedzēji, veica pasu kontroli un noskaidroja, ka 29 Krievijas pilsoņiem, ieskaitot iesniedzējus, nebija derīgu vīzu vai uzturēšanās aptauju. Viņi uzdeva jautājumus par iesniedzēju ierašanās mērķi, viņu uzturēšanās vietu un iemesliem, kāpēc viņiem nebija vīzas un tika liegta ieceļošana Polijā un Lietuvā. Šos jautājumus uzdeva krievu valodā. Atbilstoši iesniedzēju pasēs iespiestajiem zīmogiem robežsargi noskaidroja, ka iesniedzēji iepriekš bija centušies iekļūt Polijā (2017.gada 11. un 19.aprīlī, 16. un 20.jūnijā un 13.jūlijā) un Lietuvā (2017.gada 16.aprīlī un 11. un 22.maijā). Abi robežsargi tad pasauca vecāko virsnieku, kurš uzdeva papildu jautājumus, bet iesniedzēji nevarēja sniegt pietiekamu informāciju.

21. Visus 29 cilvēkus pārveda no vilciena uz dienesta ēku Indras robežkontroles punktā. Četras ģimenes ar bērniem tika ievietotas atsevišķās telpās. Iesniedzējus ievietoja otrā stāva telpā, nevis telpās, kas bija paredzētas patvēruma meklētājiem. Vecākais virsnieks un vēl viens robežsargs veica individuālas intervijas ar visiem pieaugušajiem, kuru laikā viņi apgalvoja, ka viņi nezināja, ka ir nepieciešamas vīzas, lai ieceļotu Latvijā. Netika iesniegti nekādi nedz mutiski, nedz rakstveida lūgumi pēc patvēruma. Nebija arī nekādu netiešu norāžu, ka viņi meklētu patvērumu.

22. Informācija par patvēruma procedūru un par Robežsardzes palīdzības tālruni bija pieejama Indras robežkontroles punkta ēkā, tostarp krievu valodā.

23. Kopumā lielākā daļa Krievijas pilsoņu, kas ieceļoja Latvijā, darīja to uzņēmējdarbības, tūrisma vai ģimenes iemeslu dēļ, un Krievijas pilsoņi netika uzskatīti par riska grupu, kuri meklētu patvērumu Latvijā. Svētku sezonas dēļ Krievijas pilsoņu būtisks pieplūdums ierasti bija novērojams novembrī un decembrī. Tāpat Valdība norādīja uz reģionālām atšķirībām patvēruma plūsmās un robežkontroles specifiku, kas arī ir jāņem vērā. Tā apgalvoja, ka daži Krievijas pilsoņi Latvijā iepriekš bija notiesāti par neatļautu preču vai cilvēku pārvietošanu pāri robežai. Vairākos gadījumos satraukums par vajāšanu un necilvēcīgas izturēšanās riskiem neapstiprinājās, un cilvēki pameta valsti, lai dotos tālāk uz Rietumeiropu, nesagaidot gala nolēmumus patvēruma procesā.

24. Savu apgalvojumu pamatošanai Valdība neiesniedza nekādus dokumentus, kas apliecinātu interviju, kuras ar iesniedzējiem veica robežsargi, saturu, vai kādus citus ziņojumus. Tomēr tā iesniedza lēmumus, ar kuriem katram iesniedzējam (skatīt 8.rindkopu augstāk) un vēl 22 citiem Krievijas pilsoņiem, kas bija tajā pašā vilcienā, katram individuāli tika liegta ieceļošana Latvijā. Tāpat tā iesniedza divu vilciena konduktoru, kuru

identitātes netika pilnībā atklātas – viņu pilnie vārdi tika aizklāti; tikai viņu iniciāļus varēja identificēt –, liecības. Atbilstoši viņu liecībām 35 Krievijas pilsoņi bez Šengenas vīzas iekāpa vilcienā Minskā. Tā kā viņiem bija ceļošanas dokumenti, nebija nekāda tiesiska pamata neatļaut viņiem iekāpt vilcienā. Baltkrievijas robežsardze sešiem cilvēkiem pieprasīja izkāpt no vilciena kādā stacijā pirms Latvijas robežas.

3. Turpmākie notikumi

25. Turpmākie notikumi ir aprakstīti lietās *M.K. un citi pret Poliju* (citēts iepriekš, 44.-51.rindkopa) un *M.A. un citi pret Lietuvu* (citēts iepriekš, 22.-26.rindkopa). Jo īpaši, pirmo iesniedzēju izsauca uz Brestas policijas iecirkni, kur viņu informēja, ka viņam un viņa ģimenei ir jāpamet Baltkrievija, pretējā gadījumā viņus izraidīs. Iesniedzēji atstāja Baltkrieviju un devās uz Smolensku Krievijā, kur pirmo iesniedzēju nekavējoties aizturēja policija un vēlāk aizveda uz Groziju Čečenijā. 2018.gada februārī pirmo iesniedzēju atbrīvoja no ieslodzījuma. Viņš apgalvoja, ka ieslodzījuma vietas darbinieki viņu sita un iesniedza fotogrāfijas, kurās bija redzami nopietni miesas bojājumi. Visbeidzot iesniedzējus ielaida Polijā, kur viņus izmitināja bēgļu uzņemšanas centrā. 2018.gada 18.maijā viņi labprātīgi pameta centru un devās uz Vāciju (skatīt *M.K. un citi pret Poliju*, citēts iepriekš, 49.rindkopa), tas ir, vairākas dienas pirms iesniegts šis iesniegums.

B. Piemērojamie nacionālie tiesību akti

1. Imigrācijas likums

26. Imigrācijas likuma 20.pants noteic, ka:

“(1) Ārzemniekam ir tiesības lēmumu par atteikumu iecelt Latvijas Republikā 30 dienu laikā pēc tā pieņemšanas apstrīdēt pārstāvniecībā.

(2) Šā panta pirmajā daļā minēto iesniegumu izskata Valsts robežsardzes priekšnieks vai viņa pilnvarota amatpersona.

(3) Lēmumu par apstrīdēto administratīvo aktu likumā noteiktajā kārtībā var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā. Tiesas nolēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

(4) Šā panta pirmajā daļā minētā lēmuma apstrīdēšana un pārsūdzēšana neaptur tā darbību.”

2. Patvēruma likums

27. Patvēruma likuma, kas stājās spēkā 2016.gada 19.janvārī, 6.pants noteic, ka:

“(1) Vēlmi saņemt bēgļa vai alternatīvo statusu persona ir tiesīga izteikt mutvārdos vai rakstveidā.

(2) Persona iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu iesniedz personīgi Valsts robežsardzei:

LĒMUMS LIETĀ “M.A. UN CITI pret LATVIJU”

1) robežšķērsošanas vietā vai robežšķērsošanas tranzīta zonā pirms ieceļošanas Latvijas Republikā;

2) Valsts robežsardzes struktūrvienībā, ja persona atrodas Latvijas Republikā.

(3) Mutvārdos izteiktu vēlmi iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu Valsts robežsardze patvēruma meklētāja klātbūtnē noformē rakstveidā.

...

(5) Ja ir norādes par to, ka trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas atrodas robežšķērsošanas vietā vai robežšķērsošanas tranzīta zonā pie Latvijas Republikas ārējās robežas vai atrodas aizturēšanas vietā, varētu izteikt vēlmi iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu (baidās atgriezties izcelsmes valstī vai pastāv citi uz starptautiskās aizsardzības nepieciešamību norādoši apstākļi), Valsts robežsardze, Valsts policija vai Ieslodzījuma vietu pārvalde sniedz viņam informāciju par iespēju to darīt.

...”

28. Saskaņā ar Patvēruma likuma 7.panta pirmo daļu pēc iesnieguma saņemšanas vai patvēruma meklētāja uzņemšanas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 26.jūnija regulu (ES) Nr.604/2013, Valsts robežsardze: (i) reģistrē patvēruma meklētāja iesniegumu ne vēlāk kā triju vai – ja iesniegumus vienlaikus iesniedz liels skaits cilvēku – desmit darbadienu laikā pēc saņemšanas; (ii) noņem katra vismaz 14 gadus veca patvēruma meklētāja pirkstu nospiedumus, lai pārbaudītu viņa identitāti; (iii) identificē patvēruma meklētāju un noskaidro viņa vai viņas pilsonību.

C. Informācija par patvēruma meklētājiem Latvijā

1. *Saprašanās memorands un saziņa starp Latvijas iestādēm un UNHCR*

29. 2011.gada 12.janvārī Robežsardze un ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos (UNHCR) pārstāvniecība Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs parakstīja Saprašanās memorandu par savstarpējās sadarbības veidiem, lai atbalstītu patvēruma meklētāju piekļuvi Latvijas teritorijai un patvēruma procedūrai Latvijā. Saskaņā ar šo Memorandu, UNHCR pārstāvniecības un Robežsardzes pārstāvji tiek vismaz divreiz gadā, lai apspriestu jautājumus par Memoranda īstenošanu.

30. Valdība iesniedza 2018.gada 2.marta tikšanās starp Robežsardzes un UNHCR amatpersonām protokolu. Tikšanās mērķis bija meklēt praktiskus risinājumus, cita starpā, jautājumā par iesniegumiem, kurus iesniedz uz robežas, it sevišķi patvēruma meklētāji no Krievijas, kuri tranzītā šķērso Baltkrieviju. UNHCR pārstāvis apstiprināja, ka šajā jautājumā nav saņemtas nekādas sūdzības par Latviju, taču viņiem bija nepieciešams izrunāt praktiskus jautājumus: šādu iesniegumu pieņemšana uz robežas un pielaišana patvēruma procedūrai. Robežsardzes pārstāvis atbildēja, ka šie principi ir ļoti labi zināmi Latvijā. Robežsardze plānoja pārskatīt esošo praksi, lai nodrošinātu atbilstību starptautiskajiem standartiem saistībā ar patvēruma meklētājiem.

31. Abas puses apsprieda gadījumu ar Krievijas ģimeni, kuru pielaida patvēruma procedūrai tikai pēc viņu otrā mēģinājuma ieceļot Latvijā 2017.gada 30.augustā (skatīt 18.rindkopu augstāk).

32. Turklāt Robežsardze katru mēnesi UNHCR iesniedza statistiskus pārskatus. Atbilstoši pārskatam par laika periodu no 2017.gada 1. līdz 30.novembrim 136 cilvēkiem (ieskaitot 39 Krievijas pilsoņus) tika liegta ieceļošana Latvijā. 98 centās ieceļot Latvijā caur trīs robežkontroles punktiem Daugavpils apkārtnē (ieskaitot 31 cilvēkus caur Indru); visi tika atgriezti valstī, no kuras viņi ieradās. Nevienā no robežkontroles punktiem Daugavpils reģionā netika reģistrēts neviens lūgums pēc patvēruma (ieskaitot Indru).

2. Cita informācija par patvēruma meklētājiem Latvijā 2016. un 2017.gadā

33. Atbilstoši Valdības sniegtajai informācijai 2016.gadā patvērumam Latvijā pieteicās 24 Krievijas pilsoņi. Trīs iesniegumus saņēma uz robežas un 21 – Latvijas teritorijā (cilvēki, kas bija ieradušies Šengenas zonā ar derīgu vīzu vai termiņuzturēšanās atļauju).

34. Pēc šo iesniegumu pārbaudes: (i) četri cilvēki saņēma bēgļa statusu; (ii) trīs cilvēki saņēma uzturēšanās atļauju, un patvēruma procesu izbeidza; (iii) pieci cilvēki pameta patvēruma centru, un patvēruma procesu izbeidza; (iv) trīs cilvēkus pārvietoja uz citu valsti, lai izvērtētu viņu iesniegumus; un (v) deviņiem cilvēkiem atteica starptautisko aizsardzību Latvijā.

35. Atbilstoši Valdības sniegtajai informācijai 2017.gadā patvērumam Latvijā pieteicās 26 Krievijas pilsoņi. 15 iesniegumus saņēma uz robežas (ieskaitot septiņus Indras robežkontroles punktā 2017.gada 30.augustā) un 11 – Latvijas teritorijā (cilvēki, kas bija ieradušies Šengenas zonā ar derīgu vīzu vai termiņuzturēšanās atļauju).

36. Pēc šo iesniegumu pārbaudes: (i) seši cilvēki saņēma bēgļa statusu (ii) viens cilvēks pameta patvēruma centru, un patvēruma procesu izbeidza; (iii) trīs cilvēkus pārvietoja uz citu valsti, lai izvērtētu viņu iesniegumus; un (iv) 16 cilvēkiem atteica starptautisko aizsardzību Latvijā.

D. Attiecināmie starptautiskie materiāli

37. 2015.gadā Latvijas Vispārīgā periodiskā pārskata otrajā ciklā, UNHCR ANO Augstā komisāra cilvēktiesību jautājumos birojam sniedza šādu informāciju:

III. GALVENIE AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMI, IZAICINĀJUMI UN IETEIKUMI

“1. Jautājums: Ielaišana teritorijā un piekļuve patvēruma procedūrai”

Pateicoties 2011.gadā starp Robežsardzi un UNHCR noslēgtajam *Saprašanās memorandam* par robežkontroles pasākumu īstenošanu, Latvijā ir uzlabojusies personu, kurām ir nepieciešama starptautiskā aizsardzība, identifikācija robežkontroles punktos. Pilnvarotie robežsargi arvien biežāk reģistrē patvēruma pieteikumus robežkontroles

LĒMUMS LIETĀ “M.A. UN CITI pret LATVIJU”

punktos un nodrošina, ka tie tiek nodoti kompetentajai iestādei – PMLP [Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde]. Vienlaikus atsevišķas bažas par piekļuvi teritorijai saglabājas. UNHCR ir informēta par situācijām, kad patvēruma pieteikumus Robežsardze reģistrēja tikai pēc tam, kad iesniedzējs *skaidri* izteica viņa/viņas vēlmi lūgt patvērumam. Šajā saistībā UNHCR atzīmē, ka vēlmi lūgt aizsardzību nav nepieciešams izteikt kādā konkrētā formā un nav nepieciešams lietot tieši vārdu “patvērums”; tā vietā noteicošais elements ir tas, ka persona pauž bailes atgriezties/ no atgriešanas. Tādēļ, ja ir pazīmes, ka ārvalstnieks vai bezvalstnieks robežkontroles punktos, ieskaitot tranzīta zonas, vēlas lūgt starptautisko aizsardzību, Robežsardzes pārstāvjiem viņiem ir jāsniedz informācija par iespēju to darīt un jāreģistrē patvēruma pieteikums bez kavēšanās. Ja personas izpausmi iespējams interpretēt kā vēlmi lūgt aizsardzību, tad robežsargiem vajadzētu novirzīt personu pie kompetentās iestādes.

Iepriekš minētie gadījumi ir izcēlušī nepieciešamību turpināt pilnveidot Latvijas robežsargu kapacitāti (spējas/prasmes), lai proaktīvi identificētu personas, it sevišķi personas ar īpašām vajadzībām, kā spīdzināšanas un traumas upurus, kuras vēlētos lūgt starptautisko aizsardzību, un nodrošinātu, ka viņiem ir piekļuve teritorijai un patvēruma procedūrai. Šī ir prasība, kas izriet no ES *pārstrādātās direktīvas par kopējām procedūram starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai* un ir būtisks elements, lai novērstu [neizraidīšanas principa pārkāpumu] (*refoulement*). Pastiprinātas apmācības robežsargiem un imigrācijas amatpersonām pirmā Vispārējā periodiskā pārskata cikla ietvaros ir rekomendējusi arī Kanāda, kas ir guvusi atbalstu arī no Latvijas puses.

UNHCR ir norūpējies arī par to, ka pašreiz Robežsardze ir atbildīga par visa veida interviju veikšanu ar patvēruma meklētājiem. UNHCR ir informēts, ka *Patvēruma likuma* jaunā redakcija paredz interviju veikšanas kompetenci paātrinātajos un regulārajos procesos nodot PMLP. Tas pats likumprojekts izskatās, ka saglabās Robežsardzes kompetenci veikt sākotnējās intervijas ar patvēruma meklētājiem pieņemamības stadijā... UNHCR uzskata, ka kompetentajai iestādei (Latvijā – PMLP) vajadzētu būt atbildīgai par interviju veikšanu ar personām, kas lūdz starptautisko aizsardzību, gan pieņemamības stadijā, gan paātrinātajos vai regulārajos procesos, kurus veic uz robežas vai valsts teritorijā. Kompetentajai iestādei ir nepieciešamā pieredze, zināšanas par starptautiskās aizsardzības iemesliem un piekļuve atjauninātai informācijai par izcelsmes valsti.

Kaut arī Latvijas tiesību akti paredz tiesības pārsūdzēt jebkuru administratīvo aktu vai faktisko rīcību, ieskaitot atteikumu ieceļot un lēmumu noraidīt patvēruma pieteikumu uz robežas vai tranzīta zonā, iesniedzējiem ir ļoti grūti izmantot šo tiesību praksi, jo Latvijas robežkontroles punktos nav pieejama bezmaksas juridiskā palīdzība un/vai pārstāvība. Personām, kuras piesakās patvērumam robežkontroles punktos/transīta zonās, tādēļ ir ierobežotas iespējas efektīvi vērsties tiesā pret lēmumu, kas pieņemts uz robežas. Tāpēc nacionālajā regulējumā ir nepieciešams ieviest papildu drošības pasākumus, lai nodrošinātu piekļuvi efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim gadījumā, ja ir atteikums iekļūt teritorijā.

Ieteikumi:

UNHCR iesaka Latvijas valdībai :

- Nodrošināt, ka personas, kurām var būt nepieciešama starptautiskā aizsardzība, tiek proaktīvi identificētas, tostarp robežkontroles punktos; nodrošinātas ar informāciju par patvēruma procesu; reģistrētas kā patvēruma meklētāji; un nodotas kompetentajai iestādei (PMLP) pieņemamības pārbaudei un personīgajai intervijai;

LĒMUMS LIETĀ “M.A. UN CITI pret LATVIJU”

- Nodrošināt, ka visas intervijas gan pieņemamības, gan paātrināto un regulāro patvēruma procesu ietvaros, veic kompetentā iestāde – PMLP;

- Nodrošināt, ka nepieciešamās procesuālās garantijas un drošības pasākumi, ieskaitot piekļuvi efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim, ir pieejami personām, kas piesakās patvērumam robežkontroles punktos, lai novērstu, ka personām, kurām ir nepieciešama starptautiskā aizsardzība, tiek liegta ieceļošana teritorijā un patvēruma process, un tādējādi tām tiek radīts izraidīšanas (*refoulment*) risks.”

38. Izvērtējot Latvijas sesto kārtējo ziņojumu, ANO Spīdzināšanas izskaušanas komiteja tās 2019.gada 20. un 21.novembra sēdēs pieņēma šādus noslēguma secinājumus un rekomendācijas (CAT/C/LVA/CO/6):

“Dalībvalstij vajadzētu:

a) Ievērot savas saistības atbilstoši Konvencijas 3.pantam un nodrošināt, ka praksē nevienu personu nedrīkst izsūtīt, nosūtīt atpakaļ vai izdot citai valstij, ja pastāv pamatots iemesls uzskatīt, ka šai personai var draudēt spīdzināšana vai slikta izturēšanās;

b) Nodrošināt procesuālās garantijas pret izraidīšanu un nodrošināt, ka visas personas, kam nepieciešama starptautiskā aizsardzība, saņem pienācīgu izturēšanos visos posmos, tostarp robežas šķērsošanas punktos, un var ātri saņemt bezmaksas juridisko palīdzību, jo īpaši gadījumā, ja tiek iesniegta pārsūdzība par ieceļošanas vai reģistrācijas atteikumu; un nodrošināt, ka pārsūdzības, kas iesniegtas par patvēruma lēmumiem, aptur to darbību; [..]”

SŪDZĪBAS

39. Iesniedzēji izvirzīja vairākas sūdzības par iespējamu Konvencijas 3.panta un 4.protokola 4.panta atsevišķi un kopsakarā ar Konvencijas 13.pantu pārkāpumu.

JURIDISKAIS ASPEKTS

A. Iespējamais Konvencijas 3. un 13.panta pārkāpums

40. Iesniedzēji sūdzējās, ka Latvijas iestādes viņus 2017.gada 24.novembrī atgriezta atpakaļ Baltkrievijā, neizskatot viņu patvēruma pieteikumus un tādējādi neizvērtējot viņu bailes no necilvēcīgas izturēšanās Krievijā un pazemojošiem apstākļiem Baltkrievijā. Pirmais iesniedzējs apgalvoja, ka tā rezultātā viņš bija pakļauts ķēdes atgriešanai (*chain of refoulement*) no Baltkrievijas un Krieviju, kur viņu vēlāk spīdzināja, kamēr citi iesniedzēji tika pakļauti neskaidrībai, bailēm un ciešanām. Visbeidzot viņi sūdzējās, ka viņiem Latvijas normatīvais regulējums neparedzēja efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli saistībā ar šīm sūdzībām.

41. Viņi atsaucās uz Konvencijas 3. un 13.pantu, kas izteikts šādi:

3.pants (spīdzināšanas aizliegums)

“Nevienu nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.”

13.pants (tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli)

“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus.”

42. Valdība izvirzīja vairākus iebildumus par iespējami ļaunprātīgu iesnieguma tiesību izmantošanu, nepatiesiem apgalvojumiem un nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanu.

43. Iesniedzēji nepiekrita.

44. Tiesa neuzskata par nepieciešamu atbildēt uz visiem Valdības iebildumiem, jo iesniedzēju sūdzības jebkurā gadījumā ir nepieņemamas izskatīšanai pēc būtības turpmāko iemeslu dēļ.

45. Tiesa tās judikatūras vispārīgos principus saistībā ar Konvencijas 3.panta piemērošanu ir apkopojusi tās spriedumos lietās *Ilias un Ahmed pret Ungāriju* ([Lielā palāta], Nr.47287/15, 124.-141.rindkopa, 2019.gada 21.novembris), *M.K. un citi pret Poliju* (citēts iepriekš, 166.-173.rindkopa) un *M.A. un citi pret Lietuvu* (citēts iepriekš, 102.-104.rindkopa).

46. Tiesa jo īpaši ir atzinusi neizraidīšanas (*non-refoulement*) principa nozīmīgumu (skatīt, *M.S.S. pret Beļģiju un Grieķiju*, citēts iepriekš, 286.rindkopa un *M.A. pret Kipru*, Nr.41872/10, 133.rindkopa, ECT 2013 (izvilkumi)). Tā ir vairākkārt uzsvērusi, ka ārzemnieku izraidīšana no Konvencijas dalībvalsts var radīt jautājumus no [Konvencijas] 3.panta perspektīvas un tādēļ radīt valstij no Konvencijas izrietošu atbildību, kad ir pierādīts, ka ir pamats uzskatīt, ka konkrētā persona, ja izraidīta, galamērķa valstī saskartos ar nopietnu risku tikt pakļautai 3.panta aizliegtajām darbībām (skatīt kā nesenu piemēru, *D.A. un citi pret Poliju*, Nr.51246/17, 57.rindkopa, 2021.gada 8.jūlijs). Situācijā, kurā Līgumslēdzēja puse veic pasākumus, lai pārvietotu patvēruma meklētāju uz trešo valsti, neizskatot patvēruma lūgumu pēc būtības, galvenā problēma, kas ir jānoskaidro, ir vai indivīdam būs piekļuve adekvātam patvēruma procesam uzņemtajā trešajā valstī (skatīt *Ilias un Ahmed*, citēts iepriekš, 130.-131.rindkopa).

47. Tiesa sākumā norāda, ka abas puses piekrita, ka iesniedzēji bija vilcienā, ka Latvijas robežsargi palūdza viņiem izkāpt no vilciena un ka viņi pavadīja vairākas stundas ēkā Indras robežkontroles punktā. Iesniedzējiem ieeļošana tika atteikta tāpēc, ka viņiem nebija derīgu vīzu.

48. Galvenās domstarpības starp pusēm šajā lietā bija par to, vai iesniedzēji Latvijas iestādēm vispār bija lūguši patvērumu. Iesniedzēji uzstāja, ka viņi to bija darījuši mutvārdos un rakstveidā, kamēr Valdība apgalvoja, ka viņi nebija iesnieguši nekādus patvēruma iesniegumus vai izrādījuši jebkādas bailes.

49. Vērtējot pierādījumus, uz kuriem balstīt lēmumu par to, vai ir noticis 3.panta pārkāpums, Tiesa izmanto pierādīšanas standartu “ārpus saprātīgām šaubām”, un šādi pierādījumi var izrietēt arī no vienlaicīgi identificējamiem pietiekami spēcīgiem, skaidriem un saskaņotiem secinājumiem vai no vairākām līdzīgām neatspēkotām faktu prezumpcijām (skatīt *Khlaifia un citi*

pret Itāliju [Lielā palāta], Nr.16483/12, 168.rindkopa, 2016.gada 15.decembris, un atsaucies citētas tur).

50. Tiesa ir norādījusi arī, ka pierādīšanas nastas sadale un pārliecināšanas līmenis, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu konkrētu secinājumu, būtībā ir cieši saistīti ar faktisko apstākļu detalizācijas pakāpi, izvirzītās sūdzības dabu un skarto Konvencijas tiesību. Migrantu izraidīšanas kontekstā Tiesa ir iepriekš norādījusi, ka tad, ja iesniedzēja sūdzības pamatā ir identifikācijas un individuālas attieksmes trūkums no dalībvalsts iestādēm, būtiski ir izvērtēt, vai iesniedzējs ir sniedzis pirmšķietamus pierādījumus par viņa vai viņas notikumu versijas patiesumu. Ja tas ir izdarīts, tad pierādīšanas pienākumam vajadzētu pāriet uz Valdību (skatīt *N.D. un N.T. pret Spāniju* [Lielā palāta], Nr.8675/15 un 8697/15, 85.rindkopa, 2020.gada 13.februāris; un, nesenāk, *Shahzad pret Ungāriju*, Nr.12625/17, 35.rindkopa, 2021.gada 8.jūlijs, un *M.H. un citi pret Horvātiju*, Nr.15670/18 un 43115/18, 268.rindkopa, 2021.gada 18.novembris). Tiesa uzskata, ka šie principi tiktāl, cik tie attiecas uz pierādījumu izvērtēšanu un pierādīšanas nastu, ir attiecināmi konkrētajā lietā.

51. Principā iesniedzējiem ir jāsniedz pierādījumi, ka viņi Latvijas iestādēm lūdz patvērumu un atsaucās uz necilvēcīgas izturēšanās risku, ja viņus atgrieztu Baltkrievijā, no kurienes viņi ieradās Latvijā. Tā kā iesniedzēji neapgalvoja, ka Latvijas iestādes nebūtu viņus identificējušas, pierādīšanas pienākums uzreiz automātiski nepāriet uz Valdību (salīdzinājumam *N.D. un N.T. pret Spāniju*, citēts iepriekš, 86.-88.rindkopa).

52. Tiesa norāda, ka iesniedzēji sniedza kopumā skaidru, detalizētu un saskanīgu (*coherent*) aprakstu par 2017.gada 24.novembra notikumiem. Iesniedzēji ar vilcienu ieradās oficiālajā dzelzceļa robežkontroles punktā Indrā kā daļa no lielākas Krievijas pilsoņu grupas; lielākā daļa no viņiem bija no Čečenijas (skatīt 8.rindkopu augstāk). Iesniedzēji stādīja sevi priekšā Latvijas robežsargiem, kuri Indrā iekāpa vilcienā, uzrādīja personu apliecinošus dokumentus, neslēpa faktu, ka viņiem nebija vīzu vai dokumentu, kas atļautu ieceļot Latvijā, un mutiski un rakstveidā lūdz starptautisko aizsardzību. Pēc iesniedzēju teiktā, viņi nevarēja vairs palikt Baltkrievijā; iestādes Čečenijā meklēja pirmo iesniedzēju. Tālāko sarunu ar Latvijas robežsargiem laikā iesniedzēji uzsvēra, ka viņi vēlējās lūgt patvērumu Latvijā, ka viņi nevar atgriezties Baltkrievijā, jo tādējādi bija risks, ka viņus izraidītu uz Krieviju (skatīt 11.-18.rindkopu augstāk).

53. Tomēr atšķirībā no viņu iepriekšējām lietām pret Poliju un Lietuvu, šajā lietā iesniedzēji neiesniedza pierādījumus, ka viņi Indrā būtu pieteikušies patvērumam Latvijā. Viņi neiesniedza sava patvēruma lūguma kopiju (salīdzināt *M.K. un citi pret Poliju*, Nr.40503/17 un 2 citi, 175.rindkopa, 2020.gada 23.jūlijs, kur iesniedzēji iesniedza sava lūguma kopiju Tiesai). Tāpat viņi neiesniedza fotogrāfijas, kas būtu uzņemtas pie Latvijas-Baltkrievijas robežas (salīdzināt ar *M.A. un citi pret Lietuvu*, Nr.59793/17 110.rindkopa, 2018.gada 11.decembris, kur iesniedzēji iesniedza lūguma

kopiju, kā arī fotogrāfiju, kuru viņi uzņēma, esot pie robežas). Nav norādes, ka viņi izmantoja vārdu *azul* – vārds, kuru čečenu patvēruma meklētāji bieži izmanto, apzīmējot “patvērumu” (salīdzināt ar *M.A. un citi pret Lietuvu*, citēts iepriekš, 108.rindkopa, kur iesniedzēji uzrakstīja vārdu *azul* lēmumos, ar kuriem viņiem atteica ieceļošanu valstī). Šādu rakstveida pierādījumu trūkums ir īpaši pārsteidzošs, ņemot vērā, ka iesniedzējus pārstāvēja tas pats pārstāvis (skatīt 1.rindkopu augstāk), kas lietās pret Lietuvu un Poliju (skatīt *M.A. un citi pret Lietuvu*, 2.rindkopa un *M.K. un citi pret Poliju*, 2.rindkopa, abi citēti iepriekš). Viņu pārstāvis bija plaši iesaistīts komunikācijā ar Tiesu, tai skaitā iesniedzot vairākus lūgumus iesniedzēju vārdā saskaņā ar Tiesas Reglamenta 39.punktu, dažiem no tiem arī tiekot apmierinātiem (skatīt *M.K. un citi pret Poliju*, citēts iepriekš, 32., 41. un 47.rindkopa). Tāpat Tiesa atzīmē, ka iesniedzēji ieradās pie Latvijas robežas tikai vienu reizi (salīdzināt ar *M.K. un citi pret Poliju*, 175.rindkopa, un *M.A. un citi pret Lietuvu*, 111.rindkopa, abi citēti iepriekš, kas attiecās uz vairākiem neveiksmīgiem mēģinājumiem iekļūt).

54. Turklāt A apgalvoja, ka atbilstoši viņu datubāzēs iekļautajai informācijai, Organizācijai lūdza sagatavot patvēruma lūgumu Polijas iestādēm (skatīt 16.rindkopu augstāk). Citu pierādījumu trūkuma dēļ, Tiesa neuzskata par ticamu B apgalvojumu, ka viņš bija izstrādājis līdzīgu lūgumu Latvijas iestādēm, jo A, kas uzraudzīja visu viņa darbu, to neapstiprināja. Pat pieņemot, ka B palīdzēja iesniedzējiem sagatavot tādu lūgumu, nav pierādījumu, ka viņi to iesniedza vai būtu mutvārdos lūguši patvērumu Latvijas iestādēm. Ja B tik tiešām sagatavoja patvēruma lūgumu, iesniedzēji nesniedza pārlicinošu skaidrojumu, kāpēc viņi nebija spējīgi iesniegt Tiesai šī dokumenta kopiju. Kā konstatēts iepriekš (skatīt 53.rindkopu augstāk), viņi spēja iesniegt līdzīgu lūgumu kopijas un citus dokumentāros pierādījumus (piemēram, fotogrāfijas) savās iepriekšējās lietās pret Lietuvu un Poliju. Tiesa norāda, ka iesniedzēji, kas saņēma palīdzību no nevalstiskās organizācijas Baltkrievijā un kurus Tiesā pārstāvēja cilvēktiesību aizstāvis, nepaskaidroja, ar kādām nepārvaramām praktiskām grūtībām viņi saskārās lūguma Latvijas iestādēm kopijas vai citu pierādījumu ieguvē un iesniegšanā Tiesā šajā lietā.

55. Kaut arī UNHCR ir izteicis bažas par patvēruma meklētāju identifikāciju uz Latvijas robežas, tā satraukums attiecas uz periodu pirms Patvēruma likuma spēkā stāšanās un jebkurā gadījumā uz periodu, kas ir vairāk nekā divus gadus pirms konkrētajiem notikumiem (skatīt 27. un 37.rindkopu augstāk). 2018.gada 2.marta tikšanās laikā UNHCR apstiprināja, ka nekādas sūdzības par Latviju šajā sakarā nav saņemtas (skatīt 30.rindkopu augstāk). Attiecīgi, Tiesa nav pārliecināta, ka iesniedzēju versiju par faktiem apstiprina pieejamais starptautiskais materiāls (salīdzināt ar *Kebe un citi pret Ukrainu*, Nr.12552/12, 105.rindkopa, 2017.gada 12.janvāris). Turklāt Valdības sniegtā informācija parāda, ka daži patvēruma lūgumi no Krievijas

pilsoniem 2016.-2017.gadā tika pieņemti, tostarp Indras robežkontroles punktā (skatīt 33. un 35.rindkopu augstāk).

56. Ņemot vērā, ka pārliecināšanas sliekšnis, kas ir nepieciešams, lai nonāktu pie secinājuma, ir saistīts ar faktu detalizācijas pakāpi (skatīt 50.rindkopu augstāk) un ņemot vērā (i) iesniedzēju iepriekšējos mēģinājumus piekļūt patvēruma procesam Polijā un Lietuvā, viņu spēju iesniegt pierādījumus saistībā ar iepriekšējai robežas šķērsošanas mēģinājumiem abās lietās pret tām valstīm, (ii) viņu nespēju pārliecināši paskaidrot, kāpēc viņi nebija spējīgi iesniegt līdzīgus pierādījumus šajā lietā, un (iii) starptautiskā materiāla, kas apstiprinātu viņu apgalvojumus par uzņemšanu patvēruma procesā Indrā, trūkumu – Tiesa uzskata, ka iesniedzēji nav snieguši pirmšķietamus pierādījumus tam, ka viņi 2017.gada 24.novembrī būtu lūguši patvērumu Latvijas iestādēm. Viņu apgalvojumus šajā jautājumā Valdība ir adekvāti atspēkojusi. Līdz ar to Tiesa nav pārliecināta, ka iesniedzēji 2017.gada 24.novembrī Latvijas iestādēm lūdza patvērumu.

57. No augšminētā secināms, ka iesniedzēju sūdzības par 3.panta un 13.panta pārkāpumu ir acīmredzami nepamatotas un ir jānoraida atbilstoši Konvencijas 35.panta 3.punkta (a) apakšpunktam un 4.punktam.

B. Iespējams Konvencijas 4.protokola 4.panta un Konvencijas 13.panta pārkāpums

58. Iesniedzēji arī uzskatīja, ka viņi bija pakļauti kolektīvai izraidīšanai un viņiem attiecībā uz to nebija efektīva tiesību aizsardzības līdzekļa.

59. Viņi atsaucās uz Konvencijas 4.protokola 4.pantu un Konvencijas 13.pantu, kas izteikti šādi:

4.protokola 4.pants (ārzemnieku kolektīvas izraidīšanas aizliegums)

“Kolektīva ārvalstnieku izraidīšana ir aizliegta.”

13.pants (tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli)

“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus.”

60. Valdība izvirzīja līdzīgus iebildumus (skatīt 42.rindkopu augstāk). Jebkurā gadījumā izskatāmā lieta atšķiras no *Hirsi Jamaa un citi pret Itāliju* ([Lielā palāta], Nr.27765/09, ECT 2012), jo iesniedzēji un citi ārzemnieki šajā lietā tika identificēti. Viņus nogādāja uz uzgaidīšanas telpām Indras robežkontroles punktā, tika noteikta viņu radniecība un vecums, un, pamatojoties uz radniecību, viņus sadalīja ģimeņu grupās. Pieaugušos individuāli intervēja par viņu personīgajiem apstākļiem, un katra ģimene atradās atsevišķā uzgaidāmajā telpā. Intervijas tika veiktas krievu valodā. Tādējādi iesniedzējiem bija iespēja sniegt iemeslus pret viņu izraidīšanu. Līdzīgi kā *Khlaifia un citi pret Itāliju* ([GC], Nr.16483/12, 2016.gada

15.decembris) lēmumu, ar kuriem atsaka ieceļošanu, standartizētā daba var tikt pamatota ar faktu, ka iesniedzējiem nebija nekādu derīgu ceļošanas dokumentu un viņi nebija minējuši, ka viņi baidījās no necilvēcīgas izturēšanās, ja viņus atgriezīs. Lēmumi atsakot ieceļošanu tika sagatavoti, izmantojot standarta formu atteikumam ieceļot, kas ir saskaņā ar Imigrācijas likumu un Šengenas Robežu kodeksu.

61. Iesniedzēji nepiekrita. Jebkurā gadījumā viņi atkātoja, ka argumenti pret viņu izraidīšanu ir tikuši ignorēti un viņu individuālā situācija netika izvērtēta par spīti viņu neaizsargātībai. Atšķirībā no iesniedzējiem lietā *N.D. un N.T. pret Spāniju* viņi nešķērsoja robežu neatļautā veidā. Joprojām nav skaidrs, vai viņi varēja efektīvi pieteikties uzņemšanai Latvijā uz robežas ar Baltkrieviju vai Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās (iesniedzēji kontrastēja ar lietu *N.D. un N.T. pret Spāniju*, citēts iepriekš, 213.-217.rindkopa un 212. rindkopa).

62. Tiesa neuzskata par nepieciešamu atbildēt uz Valdības apsvērumiem, jo iesniedzēju sūdzības jebkurā gadījumā ir nepieņemamas šādu iemeslu dēļ.

63. Tiesa jau ir secinājusi, ka iesniedzēji nepierādīja, ka viņi 2017.gada 24.novembrī Latvijas iestādēm būtu lūguši patvērumu, kā arī to, ka viņu sūdzības par Konvencijas 3. un 13.panta pārkāpumiem šajā saistībā ir acīmredzami nepamatotas (skatīt 56.-57.rindkopu augstāk). Tomēr Tiesa ir interpretējusi terminu “izraidīšana” tā vispārzināmajā nozīmē mūsdienu lietojumā (“izdzīt kādu prom no kādas vietas”) (skatīt *Khlaifia un citi*, 243.rindkopa un *Hirsi Jamaa un citi*, 174.rindkopa, abi citēti iepriekš), kā tādu, kas attiecas uz jebkādu piespiedu ārzemnieku izraidīšanu no valsts teritorijas neatkarīgi no personas uzturēšanās tiesiskuma, laika perioda, ko viņš vai viņa ir pavadījusi teritorijā, vietas, kur viņu aizturēja, viņa vai viņas kā migranta vai patvēruma meklētāja statusa un viņa vai viņas uzvedības, šķērsojot robežu (skatīt *N.D. un N.T. pret Spāniju*, citēts iepriekš, 185.rindkopa). Tā 4.protokola 4.pantu ir piemērojusi arī tiem, kas tika aizturēti, mēģinot šķērsot robežu caur sauszemi un kurus robežsargi nekavējoties izraidīja no valsts teritorijas ar spēku (*ibid.*, 187.rindkopa). Līdz ar to Tiesa nevar noraidīt iesniedzēju sūdzību par 4.protokola 4.panta pārkāpumu tikai tāpēc, ka viņi nepierādīja, ka viņi 2017.gada 24.novembrī Latvijas iestādēm lūdza patvērumu. Tiesa uzskata, ka iesniedzēju izraidīšana no Latvijas uz Baltkrieviju bija “izraidīšana” 4.protokola 4.panta izpratnē.

64. Tiesa nesen apkopoja vispārīgos principus saistībā ar tās judikatūru par Konvencijas 4.protokola 4.pantu lietā *N.D. un N.T. pret Spāniju* (citēts iepriekš, 166.-188.rindkopa un 193.-201.rindkopa). Proti, fakts, ka vairāki ārzemnieki ir pakļauti līdzīgiem lēmumiem, pats par sevi nenoved pie secinājuma, ka ir notikusi kolektīva izraidīšana, ja katrai personai ir dota iespēja kompetentajām iestādēm individuāli izvirzīt argumentus pret viņa vai viņas izraidīšanu (skatīt *Khlaifia un citi*, citēts iepriekš, 239.rindkopa; *M.A. pret Kipru*, Nr.41872/10, 246. un 254.rindkopa, ECT 2013 (izvilkumi); *Sultani pret Franciju*, Nr.45223/05, 81.rindkopa, ECT 2007-IV

(izvilkumi); un *Hirsi Jamaa un citi*, citēts iepriekš, 184.rindkopa). Tomēr 4.protokola 4.pants negarantē tiesības uz individuālu interviju jebkurā situācijā, jo šīs normas prasības var tikt izpildītas arī situācijās, kad katram ārzemniekam ir patiesa un efektīva iespēja iesniegt argumentus pret viņa vai viņas izraidīšanu un šos argumentus pienācīgi pārbauda valsts-atbildētājas iestādes (skatīt *Khlaifia un citi*, citēts iepriekš, 248.rindkopa).

65. Tiesa ir atzinusi, ka paša iesniedzēja rīcība ir būtisks apstāklis, kas ņemams vērā, vērtējot 4.protokola 4.panta sniegto aizsardzību. Atbilstoši Tiesas iedibinātajai judikatūrai nav 4.protokola 4.panta pārkāpuma, ja individuāla izraidīšanas lēmuma neesamībā ir vainojama paša iesniedzēja rīcība (skatīt *Khlaifia un citi*, 240.rindkopa, un *Hirsi Jamaa un citi*, 184.rindkopa, abi citēti iepriekš; skatīt arī *M.A. pret Kipru*, citēts iepriekš, 247.rindkopa; *Berisha and Haljiti pret Bijušo Dienvidslāvijas Republiku Maķedoniju* (dec.), Nr.18670/03, 2005.gada 16.jūnijs; un *Dritsas un citi pret Itāliju* (dec.), Nr.2344/02, 2011.gada 1.februārī). Pēdējās divās lietās Tiesa atzina, ka Valdību nevar uzskatīt par atbildīgu par to, ka netika veikta individuāla pārbaude, jo iesniedzējs nebija aktīvi sadarbojies ar pieejamo procesu, kura mērķis bija noskaidrot iesniedzēja individuālos apstākļus.

66. Atšķirīgā faktiskajā situācijā Tiesa ņems vērā, vai izskatāmās lietas apstākļos valsts-atbildētāja sniedza patiesu un efektīvu piekļuvi likumīgas ieceļošanas iespējām, jo īpaši robežprocedūrām. Ja valsts-atbildētāja nodrošināja šādu piekļuvi, bet iesniedzējs to neizmantoja, Tiesa, neskaitot jautājumus par iespējamu 2. un 3. panta piemērošanu, noskaidros, vai šādai rīcībai ir pamatoti iemesli, kas balstīti objektīvos faktos, par kuriem atbildīga ir valsts-atbildētāja (skatīt *N.D. un N.T. pret Spāniju*, citēts iepriekš, 201.rindkopa).

67. Izskatāmajā lietā nav strīda, ka Robežsardzes amatpersonas 2017.gada 24.novembrī Indras robežkontroles punktā noskaidroja iesniedzēju identitāti. Tāpat tika noskaidrota arī viņu pilsonība un radniecība, un vecums, kas ļāva viņus ievietot vienā telpā. Tiesa atzīmē, ka puses nav vienprātis par to, vai iesniedzējiem bija patiesa un efektīva iespēja izvirzīt argumentus pret izraidīšanu. Tāpat bija strīds par iesniedzēju sarunu (atbilstoši Valdības argumentiem – individuālo interviju) ar robežsargiem saturu. Lai vai kā, Tiesa ņem vērā, ka iesniedzējiem ar robežsargiem, tostarp ar vecāko virsnieku, vilcienā un ēkā Indras robežkontroles punktā bija vairākas sarunas vai intervijas. Tā kā iesniedzēji uzturējās tur vairākas stundas un bija ievietoti atsevišķā telpā, viņiem bija pietiekami laba iespēja individuāli iesniegt savus argumentus nacionālajām iestādēm. Nebija nekādu valodas barjeru, jo sarunas vai intervijas notika krievu valodā, ko iesniedzēji saprata. Pat pieņemot, ka iesniedzēji saskārās ar kādām praktiskām problēmām, skaidrojot amatpersonām esošo situāciju, ņemot vērā otrā iesniedzēja slikto pašsajūtu vilcienā (skatīt 11.rindkopu augstāk), Tiesa uzskata, ka pēc tam – kas nebija neliels laika periods – iesniedzējiem bija

iespēja vērst nacionālo iestāžu uzmanību uz jebkuru jautājumu, kas varētu ietekmēt viņu statusu un ļaut viņiem palikt Latvijā.

68. Tiesa var pieņemt Valdības argumentu, ka lēmuma, ar kuru atteikta ieceļošana, standartizēto raksturu varētu skaidrot ar to, ka iesniedzējiem nebija derīgu vīzu, kas atļautu viņiem ierasties Latvijā un, attiecīgi, arī Eiropas Savienībā. Lēmumos bija skaidri norādīts, ka iesniedzējiem ieceļošana liegta tāpēc, ka viņiem nebija derīgu vīzu vai uzturēšanās atļauju (skatīt 8.rindkopu augstāk). Iesniedzēji arī nepierādīja, ka viņi būtu izvirzījuši argumentus, kas saistītos ar viņu bailēm no necilvēcīgas izturēšanās atgriešanās gadījumā (skatīt 56.-57.rindkopu augstāk). Viņiem bija iespēja izteikt savu nepiekrīšanu, kad viņiem lūdza parakstīt atteikuma lēmumus, bet viņi to neizdarīja (skatīt 9.rindkopu augstāk).

69. Iepriekš minētajos apstākļos Tiesa uzskata, ka iesniedzēju vienlaicīga izraidīšana nedod pamatu secināt, ka viņu izraidīšana bija “kolektīva” Konvencijas 4.protokola 4.panta izpratnē. No tā izriet, ka šī iesnieguma daļa ir acīmredzami nepamatota un jānoraida saskaņā ar Konvencijas 35.panta 3.punkta (a) apakšpunktu un 4.punktu.

70. Attiecībā uz iesniedzēju sūdzību par 13.panta pārkāpumu Tiesa atgādina, ka sūdzību par šī panta pārkāpumu var iesniegt tikai kopā ar sūdzību par citu substantīvu un pirmšķietami pamatotu prasību (skatīt, kopā ar citiem spriedumiem, *Boyle un Rice pret Apvienoto Karalisti*, 1988.gada 27.aprīlis 52.rindkopa, Sērija A Nr.131). Tiesa iepriekš ir konstatējusi, ka iesniedzēju sūdzība par 4.protokola 4.panta pārkāpumu ir acīmredzami nepamatota. Tā secina, ka šo sūdzību nevar uzskatīt par “pirmšķietami pamatotu” saskaņā ar Tiesas judikatūru.

71. No tā izriet, ka šo sūdzības daļu ir arī jānoraida saskaņā ar Konvencijas 35.panta 3. un 4.punktu.

Šo iemeslu dēļ Tiesa ar balsu vairākumu,

Atzīst iesniegumu par nepieņemamu.

Sagatavots angļu valodā un rakstveidā paziņots 2022.gada 5.maijā.

Martina Keller
Sekretāra vietniece

Síofra O’Leary
Priekšsēdētāja